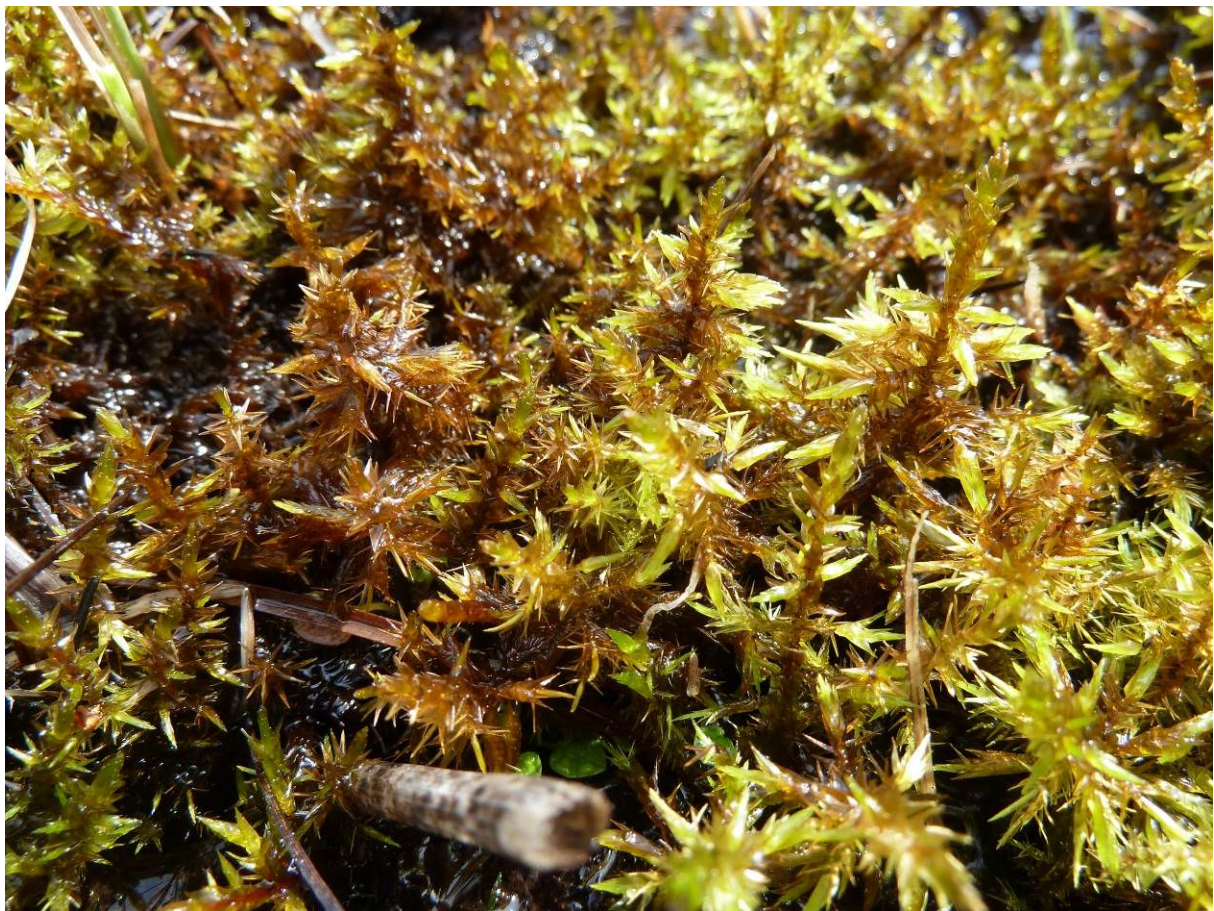


## Rašeliništní mechorosty Českomoravské vrchoviny

*Táňa Štechová, Eva Holá, Alžběta Manukjanová*

výsledky 2016-2017

### *Calliergon giganteum* (bařinatka obrovská)



Porost *Calliergon giganteum* (PR Vílanecké rašeliniště). Foto: E. Holá.

*Calliargon giganteum* má statné a pravidelně kolmo větvené lodyhy, konce lodyh a větvi jsou tvořeny svinutými listy, které vytváří zdánlivé bodce. Listy jsou široké, srdcovitého tvaru, silné žebro dosahuje až do špičky listu. **Vyhledává bázemi bohatší lokality se stabilním vodním režimem, kde osidluje nejvlhčí místa v mělkých stružkách a terénních depresích, často roste zcela ponořen ve vodě.**

#### Kategorie ohrožení (VU / rVU)

Navzdory hojným rašeliništním biotopům v cílovém území je počet lokalit *Calliargon giganteum* poměrně malý. Na většině lokalit je populace druhu poměrně malá. Druh citlivě reaguje na pokles hladiny spodní vody na lokalitách, ke kterému bohužel dochází na řadě obhospodařovaných lokalit a nedaří se jej příliš zastavit. Oproti minulosti došlo k výraznému ústupu druhu na území Českomoravské vrchoviny.

#### Rozšíření

Mech *Calliargon giganteum* roste roztroušeně po celé České republice, **centrem jeho výskytu je Českomoravská vrchovina, kde se nachází přibližně polovina z recentně známých lokalit.** Druh byl v cílovém území zaznamenán na 24 lokalitách, roste roztroušeně na zachovalejších rašeliništích a rašelinných loukách s dostatečně vysokou hladinou spodní vody a vyšším obsahem bazických iontů. Vzácně přežívají malé zbytky populací i ve vlhkých terénních depresích na rašelinných loukách, kde byl v minulosti vodní režim narušen. Od velikosti a zachovalosti lokalit se odvíjí i velikosti jeho populací. Vzácně porůstá druh několik m<sup>2</sup> (PR Chvojnov, PR Řeka, PR Vílanecké rašeliniště), na malých nebo částečně degradovaných lokalitách jsou populace druhu výrazně menší a jejich pokryvnost většinou nepřesahuje 1m<sup>2</sup> (např. PP Zlámanec, PR Rašeliniště u Suchdola), někde jsou populace kriticky malé čítající pouze desítky lodyžek (např. PP Návesník).

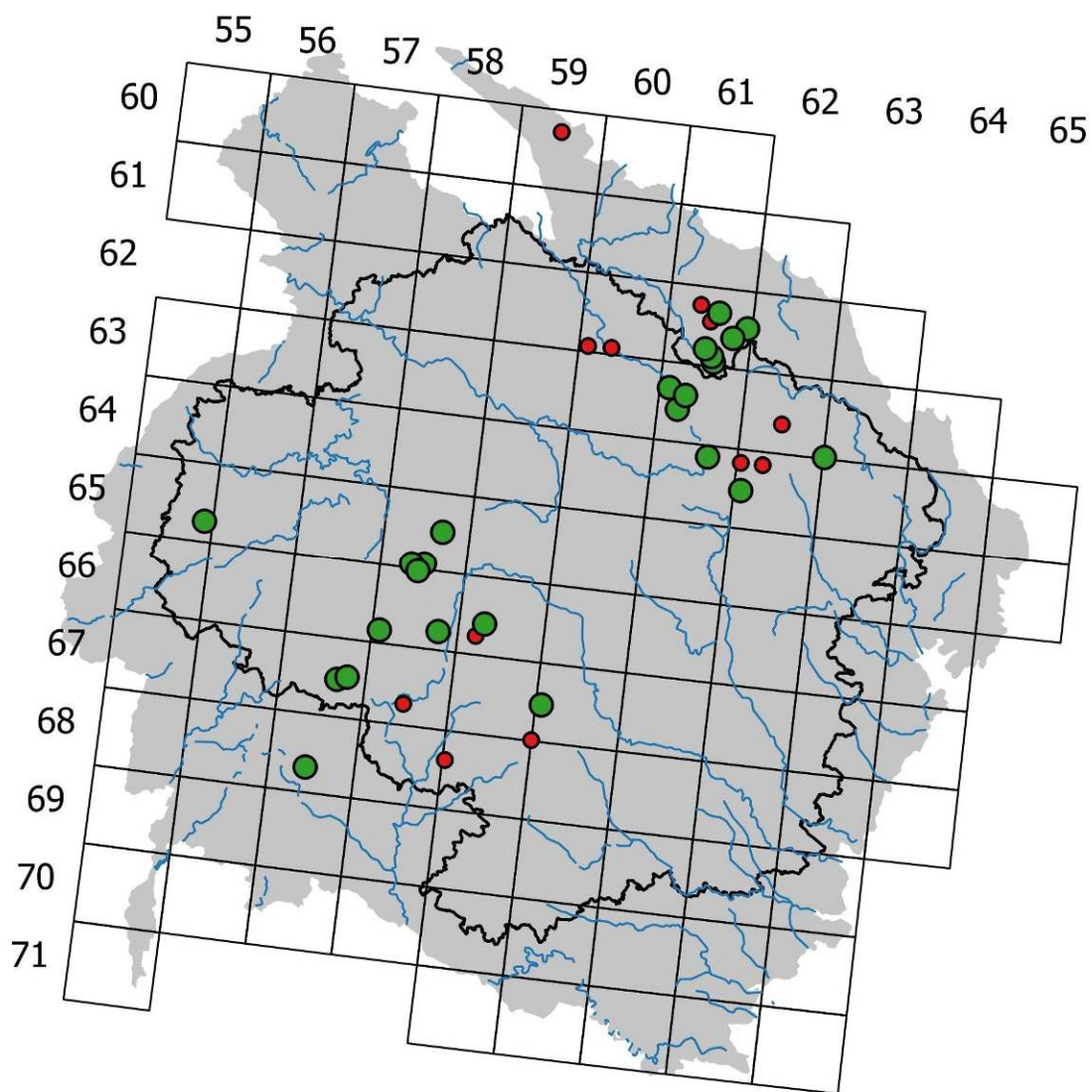
#### Ohrožující faktory a péče o lokality

Stejně jako většina ostatních slatiništních druhů je *Calliargon giganteum* ohrožen absencí managementu či jeho nevhodným prováděním, poklesem hladiny spodní vody a následnými změnami v konkurenčních poměrech na lokalitách (expanze rašeliníků a vyšší zapojení bylinného patra). Na pravidelně a vhodně obhospodařovaných lokalitách s vysokou hladinou spodní vody, kde jsou populace poměrně velké, druh zřejmě ohrožen není. **Kromě pravidelného kvalitního managementu (každoroční kosení na nízké strniště, důkladné vyhrabání a včasné odklizení biomasy, likvidace náletových dřevin) je vhodné v bezprostřední blízkosti druhu provádět ruční vyhrabání konkurenčně silnějších mechorostů a odstranění trsnatých trav a ostřic a tvorba mělkých stružek a tůňek.**

#### Seznam recentních lokalit

*Českomoravská vrchovina – lokality v Kraji Vysočina:*

**Dušejev:** PR Chvojnov, rašeliniště na pravém břehu Jedlovského potoka, 1,1 km Z od středu Dušejova, 605 m n. m. (49°24'27"N, 15°25'08"E); **Hluboká u Krucemburku:** PR Řeka, komplex slatinných luk 0,5 km SSZ od středu obce, 560 m n. m. (49°40'02"N, 15°51'08"E); **Hrutov:** PR Na podlesích, rašeliniště a rašelinné louky v údolí, 0,9 km ZJZ od středu obce, 570 m n. m. (49°14'49"N, 15°40'40"E); **Jezdovice:** PP Jezdovické rašeliniště, 1,6 km Z od středu obce, 575 m n. m. (49°19'25"N, 15°27'42"E); **Jihlávka:** PR V Lisovech, komplex rašelinných luk 1,3 km JZ od žel. stanice Jihlávka, 650 m n. m. (49°14'51"N, 15°16'41"E); **Kaliště (u Horních Dubenek):** PR Rašeliniště Kaliště, rašelinné louky V od žel. stanice Jihlávka, 650 m n. m. (49°15'07"N, 15°17'50"E); **Milíčov:** Nad Svitákem, komplex rašelinných a vlhkých luk podél Milíčovského potoka, cca 1 km VSV od středu obce, 630 m n. m. (49°23'50"N, 15°24'29"E); **Milíčov:** PR Na Oklice, rašeliniště na pramenech Milíčovského potoka, cca 1 km SSV od středu obce, 660 m n. m. (49°24'20"N, 15°23'39"E); **Radostín:** NPR Dářko (vč. navazujících rašelinných biotopů), ca 1,5 km J od obce, 620 m n. m. (49°38'28"N, 15°52'21"E); **Radostín:** NPR Radostínské rašeliniště (vč. navazujících rašelinných biotopů), 1,5 km SV až 1 km VSV od středu obce, 620 m n. m. (49°39'35"N, 15°53'07"E); **Roženecké Paseky:** Panská, prameniště 330 m VSV od kóty vrchu Kamenice, 750 m n. m. (49°36'07"N, 16°10'08"E);



Rozšíření *Calliargon giganteum*; zelený bod – recentní výskyt, červený bod – historický výskyt, černá linie – Kraj Vysočina, modrá linie – řeky, šedivá plocha – Českomoravská vrchovina.

**Slavkovice:** PP Šafranice, rašelinná louka mezi lesy, nad Lesním rybníkem, 1,2 km JZ od kaple v obci, 610 m n. m. (49°32'53"N, 16°00'50"E); **Šimanov:** PR Šimanovské rašeliniště, rašeliniště při Maršovském potoku, 0,7 km JJZ od středu obce, 605 m n. m. (49°27'02"N, 15°26'48"E); **Šimpach:** PP Kejtovské louky, rašelinné louky v nivě potoka pod ryb. Dvořiště, východní část PP, 0,4 km VSV od hráze ryb., 540 m n. m. (49°25'35"N, 14°59'01"E); **Švábov:** PR U potoků, rašeliniště na okraji nivy pod železnicí, u soutoku Švábovského potoka s Jihlavou, 1,1 km SZ od středu obce, 565 m n. m. (49°18'59"N, 15°20'53"E); **Vílanec:** rašeliniště na pravém břehu potoka J od hranice PR Vílanecské rašeliniště, 0,4 km nad hrází Nového rybníka, 570 m n. m. (49°20'25"N, 15°32'58"E); **Žďár nad Sázavou:** PP Louky u Černého lesa, rašeliniště na SV okraji rybníka Konvent, 800 m S od kostela Zelená hora, 575 m n. m. (49°35'08"N, 15°56'32"E).

*Českomoravská vrchovina – lokality mimo Kraj Vysočina:*

**Dědová:** PP Bahna, 650 m n. m. (49°45'10"N, 15°59'27"E); **Hlinsko:** PP Ratajské rybníky, komplex rašelinných luk a rybníků 1 km SV od Hlinska, 585 m n. m. (49°46'06"N, 15°55'58"E); **Jeníkov:** PP Louky v Jeníkově, komplex rašelinných luk na JV okraji obce, 630 m n. m. (49°44'19"N, 15°57'52"E); **Suchdol u Kunžaku:** PP Rašeliniště u Suchdola, rašeliniště při SZ okraji obce Suchdol, 625 m n. m. (49°07'55"N, 15°14'18"E); **Vortová:** PP Návesník, rašelinná louka 500 m Z od středu obce, 620 m n. m. (49°42'45"N, 15°55'39"E); **Vortová:** PP Zlámanec, rašelinná louka JJZ od středu obce, 620 m n. m. (49°42'20"N, 15°55'55"E); **Zalíbené (lokalita naposledy ověřena v roce 2003):** niva Valčického potoka, cca 1,25 km SV od kaple v obci Zalíbené, 600 m n. m. (49°43'17"N, 15°54'47"E).

Seznam historických lokalit

*Českomoravská vrchovina – lokality v Kraji Vysočina:*

Bílek u Chotěboře; Chotěboř; Chvojnov; Lhotka u Žďáru; Nové Město – Ochoza; Ořechov; Radostín – Pádrtiny;  
Rašeliniště Loučky; Rašelinná louka u Kadova; Rýznarka; Vanůvek – Řídelov; Zvolenovice.

*Českomoravská vrchovina – lokality mimo Kraj Vysočina:*

Hlinsko – luční rašelinné dolíky u Pasek; Hlinsko u Rudy; Urbanice.